

 **Mucc**
Museu
de la Ciutat
de Castelló



**Guia sobre
el Castell Vell
de Castelló**
en lectura fàcil

Guia en valencià

Guia sobre el Castell Vell de Castelló en lectura fàcil

En aquesta guia t'expliquem l'**itinerari** que has de seguir per a conèixer el Castell Vell de Castelló.

Itinerari:

Camí que has de seguir.

El Castell Vell forma part del Mucc.

El Mucc és el Museu de la Ciutat de Castelló.

Què és la **lectura fàcil**?

Aquest logo identifica els materials en lectura fàcil.



Adaptado y validado por personas con discapacidad intelectual.
© Logo europeo de lectura fácil: Inclusion Europe.
Más información en www.easy-to-read.eu

La lectura fàcil és un mètode de redacció que fa més fàcil la comprensió i la lectura a persones amb dificultats de comprensió lectora.








El text compleix amb les normes d'Inclusion Europe i amb la norma de qualitat UNE 153101:2018 EX de lectura fàcil.

Aquesta guia ha sigut adaptada i validada per persones amb discapacitat intel·lectual del Servei d'Accessibilitat Cognitiva de Plena inclusió CV. Validar és comprovar que el text s'entén.







FA-GI-LI-TO

El Servei d'Accessibilitat Cognitiva de:  **Plena inclusió**
Comunitat Valenciana




Normes del Castell Vell


-  Entrada lliure.
-  Recorregut a peu.
-  Portar roba i sabates còmodes.
-  El recorregut és difícil per a persones que no poden caminar bé.
-  Hi ha desnivells.
-  Anar pel camí marcat per a no caure.
-  No tirar fem.

Horari

-  El Centre d'Interpretació del Castell Vell està en:
La carretera CV-147, número 2 de Castelló de la Plana.
-  L'horari del Castell Vell és el del Centre d'Interpretació:
De l'1 d'abril al 30 de setembre:
 De dimarts a dissabte de 10 del matí a 1 de la vesprada.
I de 5 de la vesprada a 8 de la vesprada.
Els diumenges i dies festius
de 10 del matí a 2 de la vesprada.
-  **De l'1 d'octubre al 31 de març:**
De dimarts a dissabte de 10 del matí a 4 de la vesprada.
Els diumenges i dies festius
de 10 del matí a 2 de la vesprada.
-  El Castell Vell tancarà els dies 1 i 6 de gener,
i els dies 6 i 25 de desembre.
-  Els dilluns estarà tancat.

Com fer la visita?

-  La duració de la visita és de 45 minuts.
-  Hi ha un cartell amb informació a l'entrada.
També hi ha 6 parades senyalitzades.
-  Hi ha una **audioguia** que es descarrega en el mòbil.
I també un plànol digital per a seguir el recorregut.
Pots descarregar-te l'audioguia i el plànol en el web www.mucc.es/castellvell
Pots escoltar-la en el teu mòbil sense descarregar-te cap aplicació en aquesta adreça: audioviator.com/audioguia/castell-vell-val

 **Audioguia:**
Sistema electrònic que permet realitzar guies personalitzades en museus, parcs, centres històrics i sales d'art.

Introducció

El Castell Vell és d'origen àrab.

Va ser molt important fins a la conquesta de Jaume primer l'any 1233.

Jaume primer va repartir aquestes terres entre els municipis d'Almassora i Castelló.

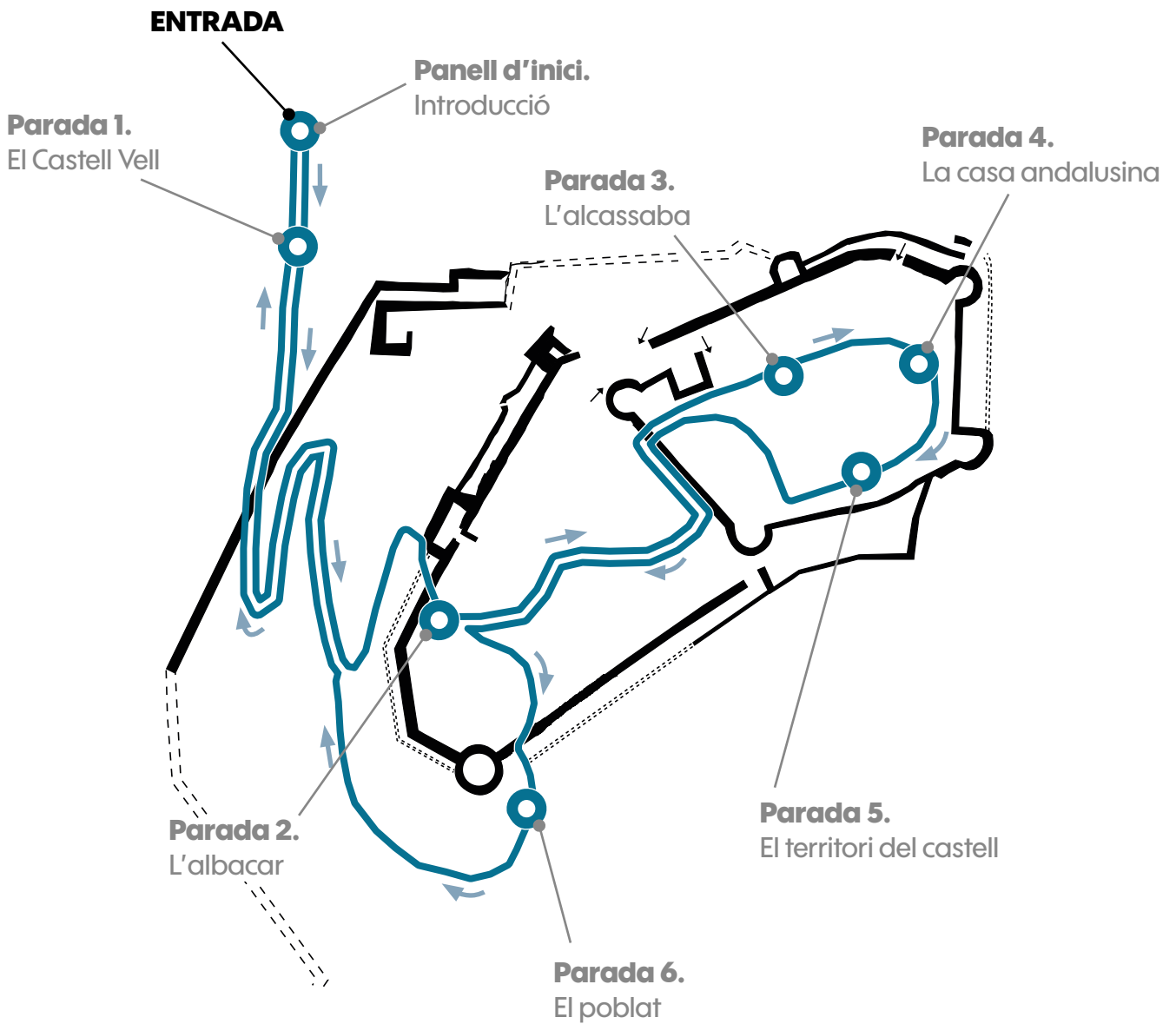
L'any 1251 Jaume primer va donar als seus habitants el Privilegi de Trasllet.

Això significava que podien viure fora del castell, en la zona més plana que no estava a la muntanya.

Aquest és l'origen de la ciutat de Castelló.

I se celebra amb una festa que és la Romeria de les Canyes.

Plànol del Castell Vell



El web del Castell Vell per a més informació és:

www.mucc.es/castellvell





El Castell Vell de Castelló de la Plana

El Castell Vell està al **tossal** de la Magdalena, en el conjunt de muntanyes que formen el Desert de les Palmes.

En aquesta zona hi ha molts pins blancs que es van plantar en els anys 60 del segle 20.

També hi ha garroferes i oliveres.

Aquests arbres estan abandonats

i són restes de les zones agrícoles.

Hi ha arbustos baixos que són característics de la zona.

Per exemple, el romer, el timó,

l'esperguera i les figues paleres,

que creixen en les zones amb més sol.

Els primers habitants del tossal

arribaren en l'**Edat del Bronze**.

Després va vindre l'Edat del Ferro.

I en eixe moment es va construir

un poblat envoltat de muralles en el cim de la muntanya.

Des d'allí controlaven tota la zona

del nord del riu Millars.

Després els romans van conquerir el tossal de la Magdalena.

Amb la conquesta romana, el tossal de la Magdalena

es va quedar sense habitants.

Els musulmans van construir un primer castell

a finals del segle 11.

Aquest castell va tindre moltes reformes a finals del segle 11.

I és com el veiem ara.

Aquest castell va ser important fins que les tropes de Jaume primer el van conquerir l'any 1233.

Tossal:

Muntanya xicoteta.

No molt alta.

Edat del Bronze:

Període de temps

just abans

de l'any 750

abans de nàixer

Crist.

Jaume primer va repartir el territori del Castell Vell entre nobles i religiosos.

Els nobles eren persones importants.

Per exemple, l'**alqueria** de Fadrell

la va donar a uns capellans de l'Orde de Calatrava.

Almassora la va donar al bisbe de Tortosa.

I el Castell Vell el va donar al noble Nunó Sanç de Rosselló.

Aquest és el moment en el qual naixen els municipis de Castelló de la Plana i d'Almassora.

Alqueria:

Conjunt de cases de camp.

En 1251 el Castell Vell era de Ximén Pérez d'Arenós.

Jaume primer li va donar el Privilegi de Trasllet.

El Privilegi de Trasllet era un document que permetia a la població cristiana del castell anar a viure al **pla**.

Pla:

Tros de terra plana sense muntanyes.

La població cristiana se'n va anar a viure

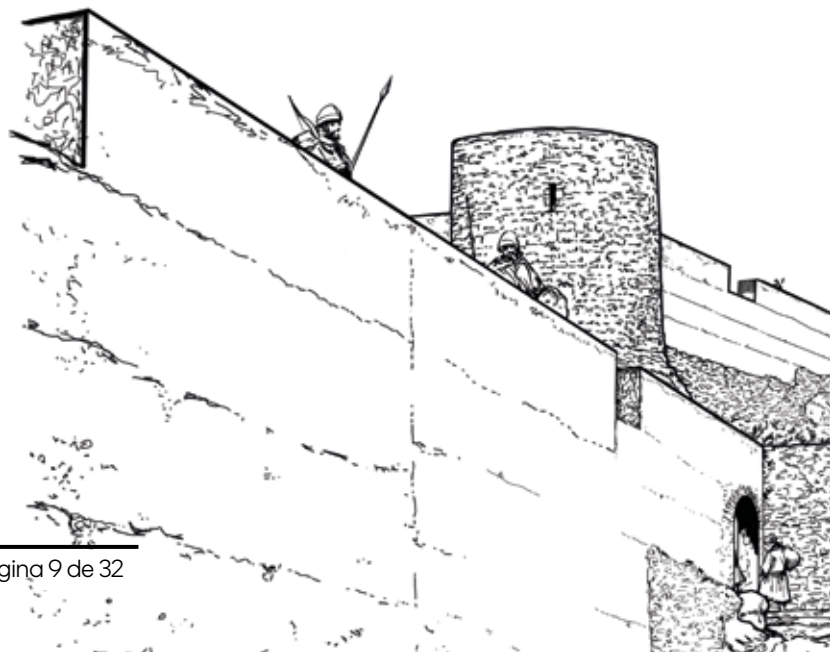
a l'alqueria de Binarabe,

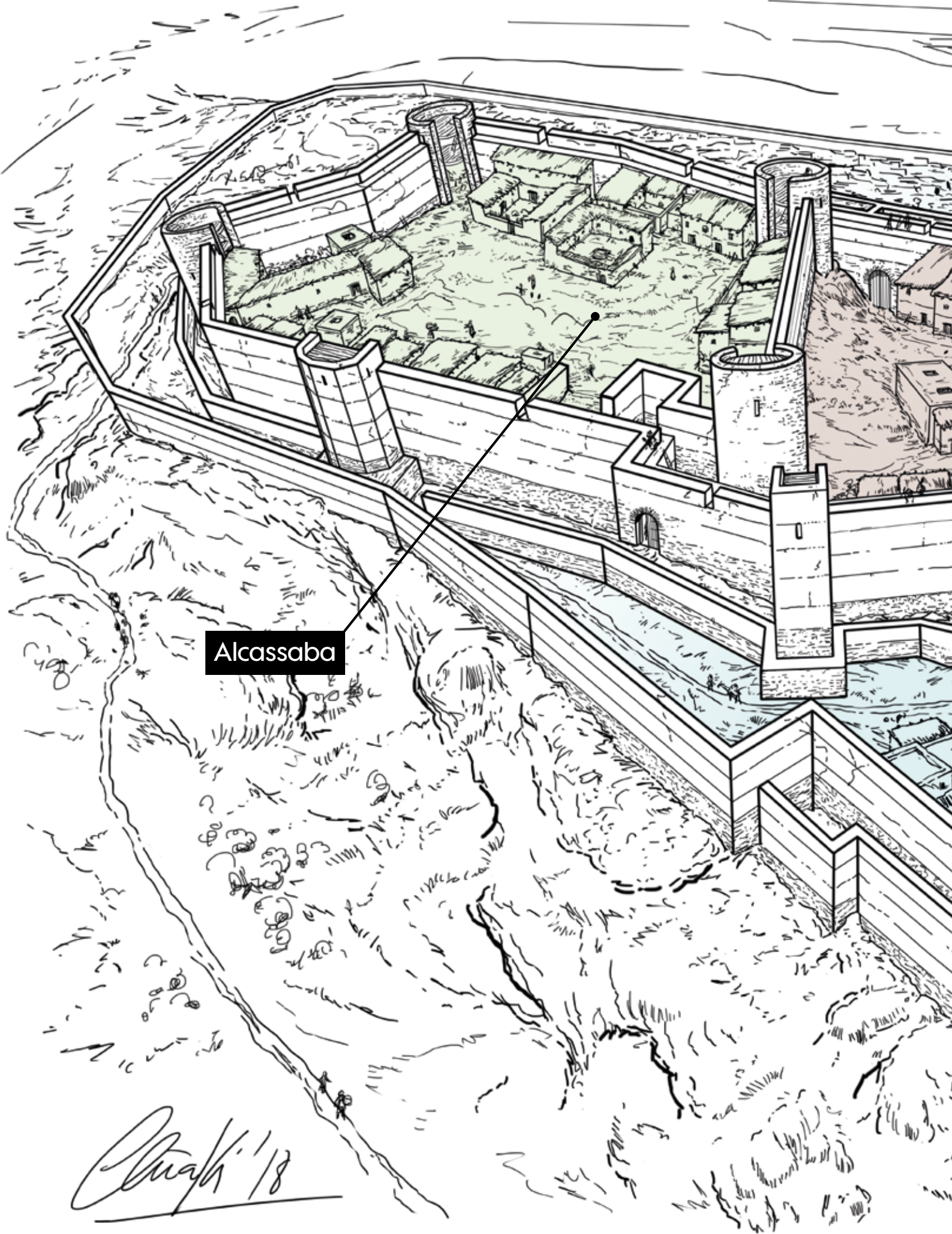
que més tard es va convertir en la vil·la de Castelló.

Això era el segle 13.

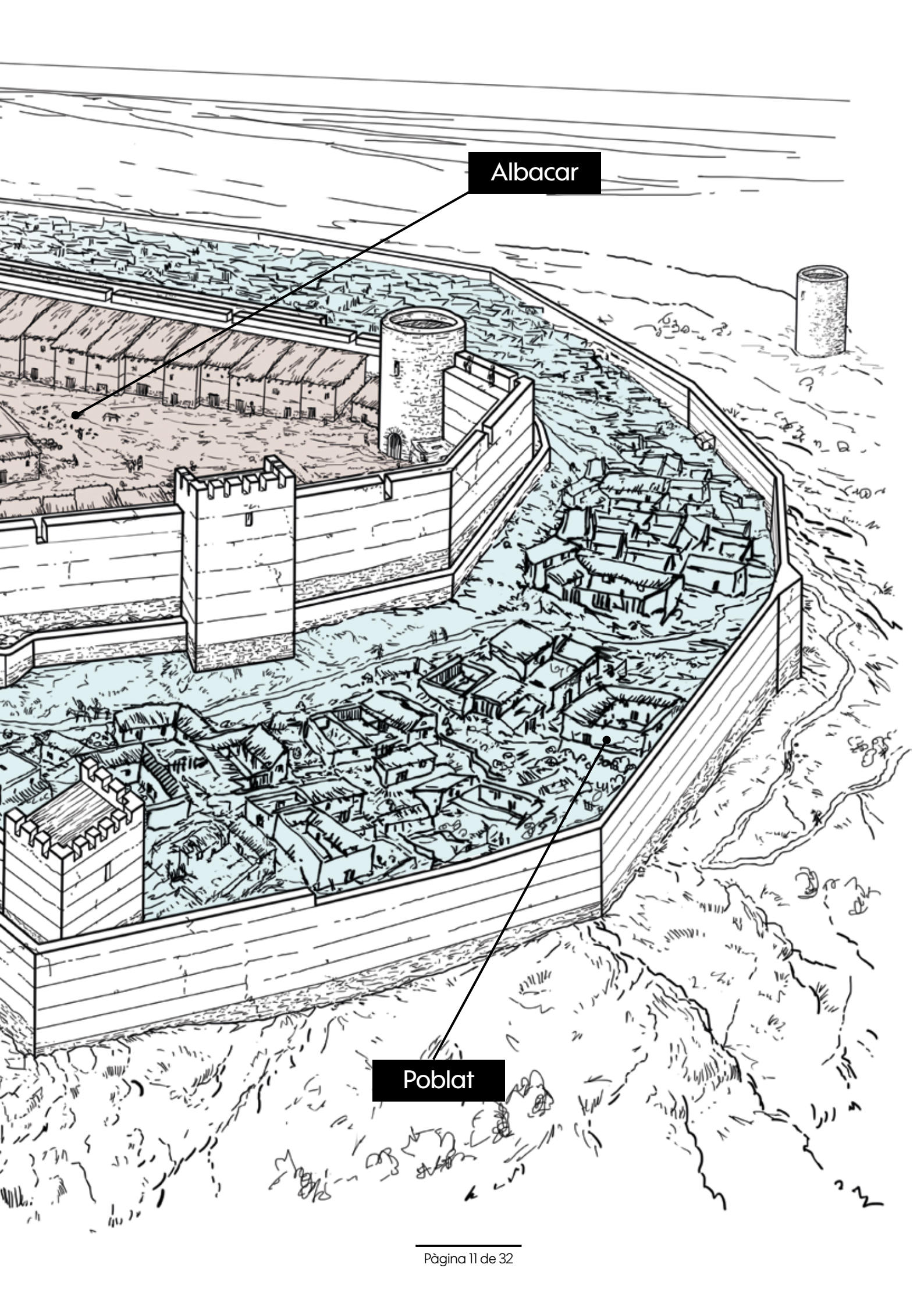
A partir d'aquest moment començà a anar-se'n molta gent del castell.

I va quedar abandonat al segle 14.





Alcazaba



Albacar

Poblat

Estructura del Castell Vell

El Castell Vell té l'estructura dels castells espanyols musulmans.

Es divideix en 3 parts envoltades per muralles:

- L'alcassaba era la part més alta.
Allí vivien els funcionaris del castell.
Els funcionaris gestionaven els assumptes del castell.
- L'albacar estava davall de l'alcassaba.
Allí es guardaven els **tributs** que pagaven els habitants de les **alqueries**.
- I el poblat era la part més baixa del castell.
Allí vivien els habitants del castell.
Els habitants es dedicaven sobretot a l'agricultura i a la ramaderia.

Els materials que es van usar per a construir el castell existien prop del **tossal** de la Magdalena.

Eren:

- La calç
- La pedra
- L'argila
- L'algeps

Tributs:

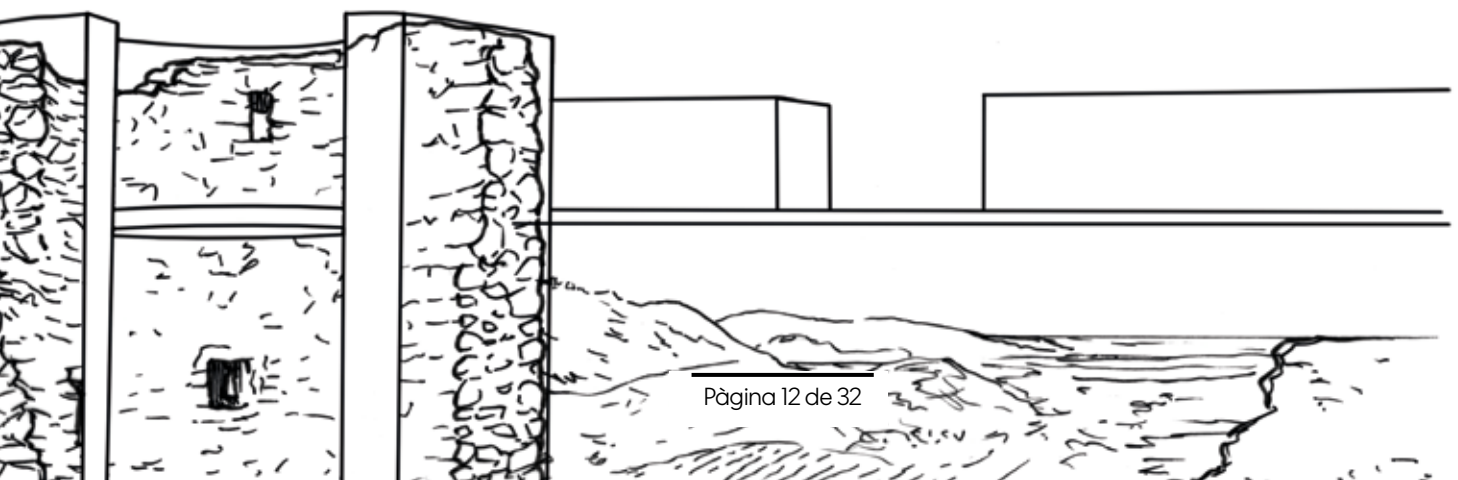
Impostos que es pagaven per viure allí, en forma de productes.

Alqueria:

Conjunt de cases de camp.

Tossal:

Muntanya xicoteta. No molt alta.



El castell es va construir amb aquests materials
i amb diferents tècniques.

- Maçoneria encofrada.

En aquesta tècnica posaven pedres i **formigó** de calç
dins d'una caixa de fusta.

Quan el formigó s'assecava, desmuntaven la caixa
i ja quedava un tros de mur fet.

Després repetien el mateix diverses vegades
fins a acabar la muralla.

D'aquesta manera van construir la part baixa
de les muralles i també els murs.

- Maçoneria ordinària.

En aquesta tècnica unien files de pedra i formigó de calç
les unes damunt de les altres.

D'aquesta manera van construir les torres circulars del castell.

- La tàpia de terra és la tècnica amb la qual es van construir
els murs i les parets de les cases de dins del castell.

Amb aquesta tècnica es posava terra humida
dins d'una caixa de fusta i es compactava.

Quan s'assecava i desmuntaven la caixa,

enlluïen la terra amb una pasta de calç o algeps.

- La tàpia de terra crostada és la tècnica
amb la qual es van construir les muralles del castell.

Amb aquesta tècnica es posava terra humida i formigó de calç
dins de les caixes de fusta.

El formigó es posava als costats i la terra al mig.

Així, quan desmuntaven la caixa,

la terra quedava protegida pel formigó.

D'aquesta manera es va construir la part alta de les muralles.

Formigó:

Ciment
que s'usa
per a fer obres.

Enlluïr:

Cobrir amb una
capa d'algeps
o de calç perquè
la paret o el sostre
queden millor.



Així imaginem que era l'albacar amb els seus magatzems.



L'albacar

Darrere de la segona línia de muralles estava l'albacar del castell.

Els albacars eren espais tancats per muralles que s'usaven com a corrals o refugis per als habitants de les **alqueries**.

No eren llocs per a viure.

Al Castell Vell, l'albacar està entre l'alcassaba i el poblat.

Té forma triangular i per tant té 3 parets o muralles.

La muralla esquerra de l'albacar té 45 metres.

En aquesta zona s'entra per un accés que no existia abans.

En aquesta muralla hi ha 2 torres que servien per a controlar el camí d'accés a l'alcassaba des del poblat.

A l'altre costat hi ha una altra muralla que té 42 metres.

Aquesta muralla uneix la torre del campanar amb la porta original del poblat.

En l'actualitat la torre del campanar forma part de l'ermita de la Magdalena.

És una torre de forma circular amb una finestra amb un **arc de ferradura**.

El tercer tros de la muralla de l'albacar està darrere de nosaltres.

Aquest tros de muralla forma la paret de l'ermita.

Alqueria:

Conjunt de cases de camp.

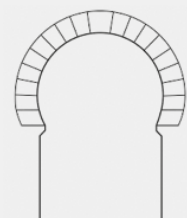
Tributs:

Impostos que es pagaven per viure allí, en forma de productes.

Enluir:

Cobrir amb una capa d'algeps o de calç perquè la paret o el sostre quede millor.

Això és un **arc de ferradura**:



Dins de l'albacar es poden veure els magatzems que estan apegats a les muralles. En les excavacions dels anys 2005 i 2017 es van trobar 15 sales rectangulars com aquesta. Tenien 2 plantes i formaven una espècie de graner molt gran. Ací guardaven tots els **tributs** que recollien.

També es poden veure **aljubs** en l'albacara. Els aljubs eren per a guardar l'aigua de pluja. Hi ha 2 aljubs. El més xicotet està en la zona més alta. Els seus murs tenen més de 2 metres d'alçària. Estan construïts amb **maçoneria encofrada**. Els murs estan **enlluïts** per dins perquè no hi haja fugues d'aigua. Aquest aljub estava cobert al principi però no queden restes d'això.

L'altre aljub és molt més gran. Al principi estava apegat a la muralla de l'albacar, però des del segle 15 acull l'ermita de Santa Maria Magdalena. Està situat davall de la terrassa que hi ha darrere.

L'aljub està format per 2 espais l'un al costat de l'altre. Aquests espais tenen dalt **voltes de canó**. També tenen 3 arcs de ferradura sobre columnes. En aquest aljub cabia molta aigua. Per això donava aigua a molta gent que vivia en el poblat. El poblat estava en la part baixa del castell.

Aljub:

Construcció per a guardar l'aigua de pluja.



Maçoneria encofrada:

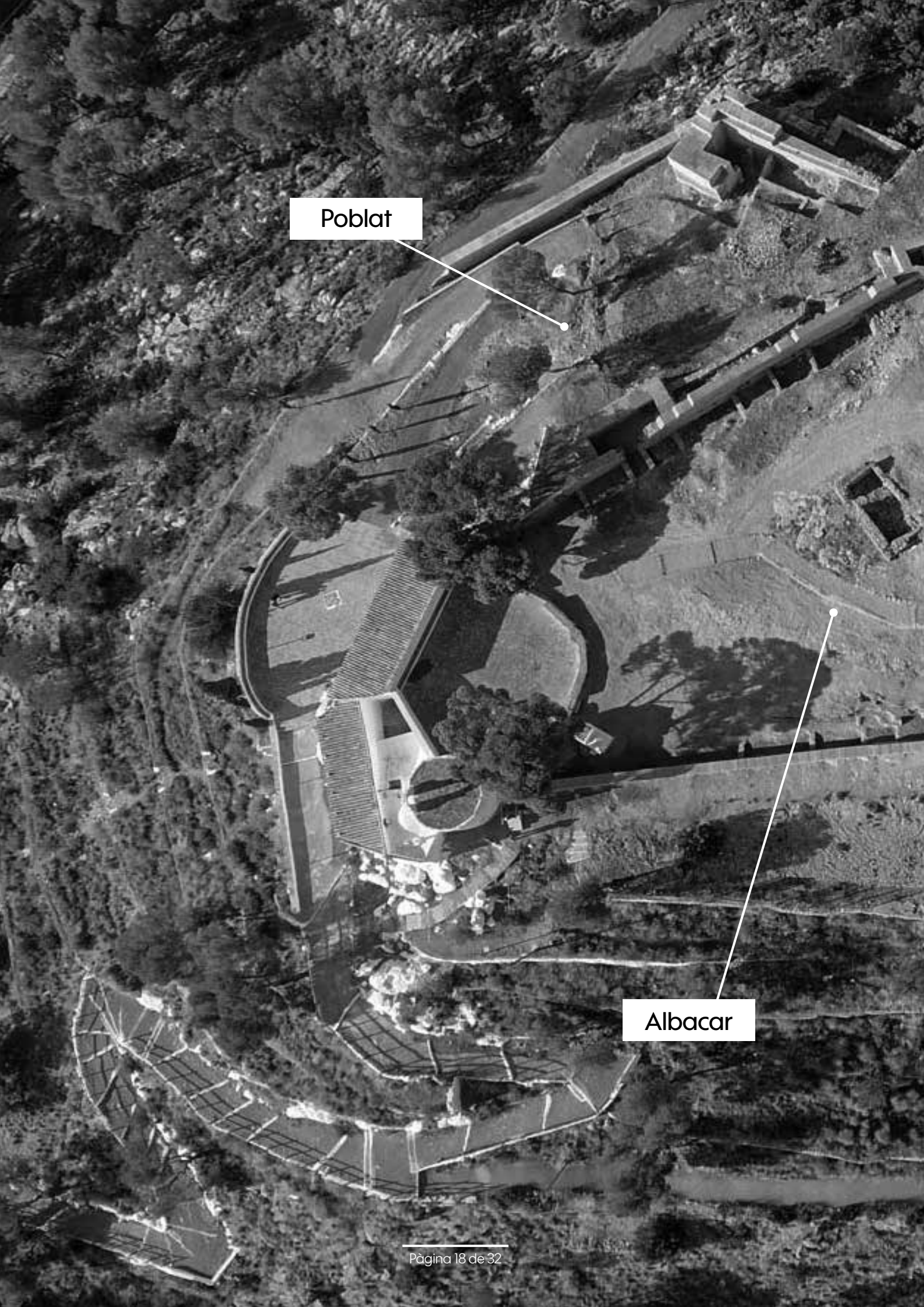
En aquesta tècnica posaven pedres i formigó de calç dins d'una caixa de fusta. Quan el formigó s'assecava, desmuntaven la caixa i ja quedava un tros de mur fet.

Voltes de canó:

Sostre format per arcs.



Ací veiem el sostre i els arcs sobre les columnes que separen les sales de l'ermita.



Poblat

Albacar



Alcazaba

Parada 3

L'alcassaba

L'alcassaba és la part més alta del castell.

Té forma rectangular.

Hi ha una muralla que forma les 4 parets de l'alcassaba.

La muralla està protegida per 4 torres circulars als cantons de cada paret.

Fora hi ha una altra torre i una **avantmuralla** que servia per a protegir aquesta zona.

L'entrada actual no és l'original.

Per ací abans hi havia una muralla.

Abans l'entrada estava a l'esquerra

i comunicava l'alcassaba amb la zona nord del poblat.

En aquesta entrada hi havia una torre circular de 3 alçàries.

Aquesta torre tenia **sageteres**.

L'altra entrada era una poterna.

Una poterna és com una porta amagada entre els murs.

Aquesta porta està en la muralla nord, que està davant d'aquesta parada.

La porta comunicava l'alcassaba amb el **fossat** de la Sang dels Moros.

Hi havia un camí cap a baix amb moltes revoltes.

L'interior de l'alcassaba no és pla.

El sòl té un poc d'inclinació cap al sud.

A l'esquerra hi ha uns murs apegats a la muralla.

Aquests murs són de 3 magatzems semblants als que ja hem vist en l'albacar.

Avantmuralla:

Mur situat davant de la muralla principal.

Sageteres:

Forats en el mur que permetien disparar fletxes i controlar l'accés des del poblat.

Fossat:

Forat profund al voltant d'un castell. Sol tindre aigua i serveix per a protegir el castell.

Al costat de la porta amagada en la zona nord hi ha un espai quadrat.
Ací estava la guàrdia que controlava l'entrada.

En aquesta zona hi ha 5 **aljubs** protegits per reixes metàl·liques.
Aquests aljubs tenen una part excavada dins de la roca i una altra fora.
Tots tenen murs grossos i compactes perquè aguanten bé l'aigua.
I són impermeables perquè no s'escape l'aigua.
A més, per dins les parets tenen un color rogenc.
Això és pels materials que usaven perquè no s'escapara l'aigua:
formigó de calç i de **gres**.

L'aljub de la dreta encara té la coberta original.
Té una **volta** per l'interior,
i en l'exterior, un sostre pla per a permetre el pas.
Dins encara hi ha restes dels materials que es van usar per a sostindre els arcs i construir l'aljub.

Dins de l'alcassaba hi ha un grup de cases.
De moment n'hi ha 3 però encara estan excavant-ne més.
En aquestes cases vivien els funcionaris que gestionaven el castell i tot el seu territori.
També un jutge, les persones encarregades de cobrar els **tributs** i el governador militar, que tenia la màxima autoritat al castell.

Aljub:

Construcció per a guardar l'aigua de pluja.

Formigó:

Ciment que s'usa per a fer obres.

Gres:

Pasta dura de color roig. Molt resistent.

Volta:

Sostre corbat en forma d'arc.

**Tributs:**

Impostos que es pagaven per viure allí, en forma de productes.

La casa andalusina

Aquesta és la casa més coneguda de l'alcassaba.
Es van descobrir moltes coses sobre aquesta casa en el segle 20.
Té forma rectangular i diferents sales al voltant del pati.
A l'esquerra estava la porta que donava al rebedor.
El rebedor estava un poc amagat
per a protegir la intimitat de les persones que vivien allí.
Al costat del rebedor hi ha restes d'una escala
que pujava al primer pis.
En el primer pis estava el traster.

Baix de l'escala estaven les **latrines**.
Ara només hi ha restes del desguàs.

Davant d'on ens trobem estava el saló principal
que tenia una torre dins.
Ací el senyor de la casa rebia els seus convidats.
A l'interior del saló hi ha restes d'un mur
que separava la sala principal d'una sala xicoteta,
que era el dormitori.
A l'altre costat de la casa està l'**aljub**,
que es va restaurar l'any 2017.
També hi ha restes d'una sala rectangular
que creuen que era la cuina
perquè estava molt prop de l'aljub.

Aquesta casa és de finals del segle 12
i principis del segle 13.
Abans de la conquesta cristiana.

Latrines:

El que ara seria
el servei, lavabo
o bany.

Aljub:

Construcció
per a guardar
l'aigua de pluja.

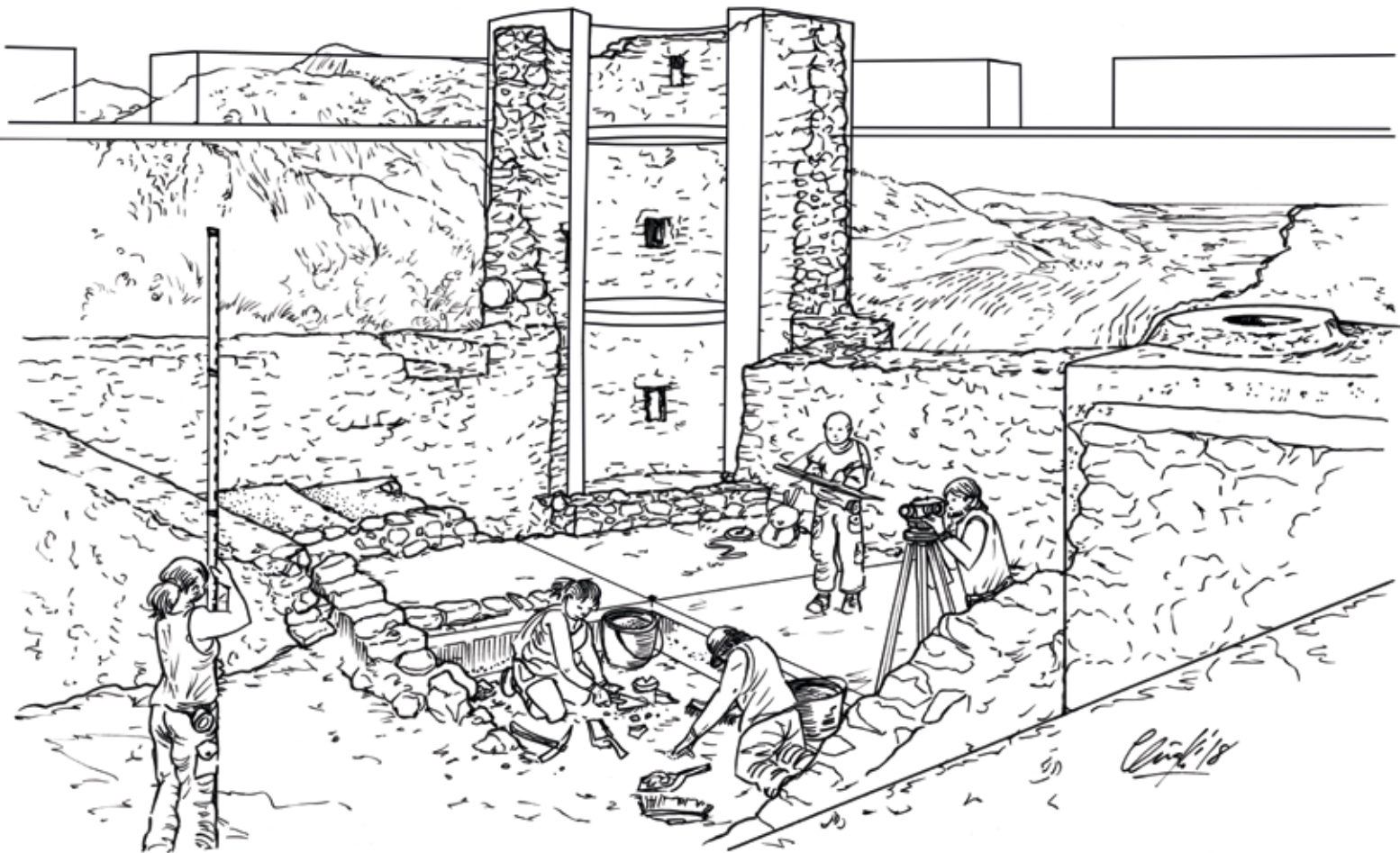
Sabem tot això per les restes que queden del castell.

I per les coses que s'han trobat en aquesta zona
quan s'han fet excavacions.

Per exemple, utensilis de cuina, gerres i tenalles.

També ceràmica i els murs del castell mateix.

Això ho estudia l'Arqueologia.



El territori del castell

L'any 1172 els almohades van conquerir aquesta zona.

Els almohades eren una tribu de musulmans que van vindre del nord d'Àfrica.

Els almohades van organitzar les ciutats com a **centres administratius** en els quals manava un governador.

El governador manava en nom del **soldà**.

Cada ciutat tenia un territori.

I cada territori tenia diversos castells.

A més, cada castell tenia diverses **alqueries**.

El Castell Vell era del territori de Borriana i tenia més de 20 alqueries.

Des del Castell Vell es veien altres castells com el d'Almenara i el de la Vilavella.

I també les alqueries que eren a prop.

Prop del Castell Vell hi havia altres **fortificacions** que formaven part d'aquesta zona.

Per exemple, el Castellet d'Almassora i el Castellet de Nadal.

El territori del Castell Vell ocupava tot el **pla** que hi havia al nord del riu Millars.

El que ara són els municipis d'Almassora i Castelló de la Plana.

En l'època dels musulmans, les terres al costat de la costa estaven ocupades per la **marjal**.

Centres

administratius:

Conjunt d'edificis que formen part de l'administració i control d'un municipi, com per exemple l'alcaldia, les empreses o el jutjat.

Soldà:

Era com el rei dels musulmans. El que manava.

Alqueria:

Conjunt de cases de camp.

Fortificacions:

Edificis militars amb muralles que eren per a protegir una zona.

Pla:

Tros de terra plana sense muntanyes.

Marjal:

Terreny baix, sense muntanyes i pantanós.

Més a l'interior hi havia horta,
que es regava amb l'aigua de la Font de la Reina
i del riu Millars.

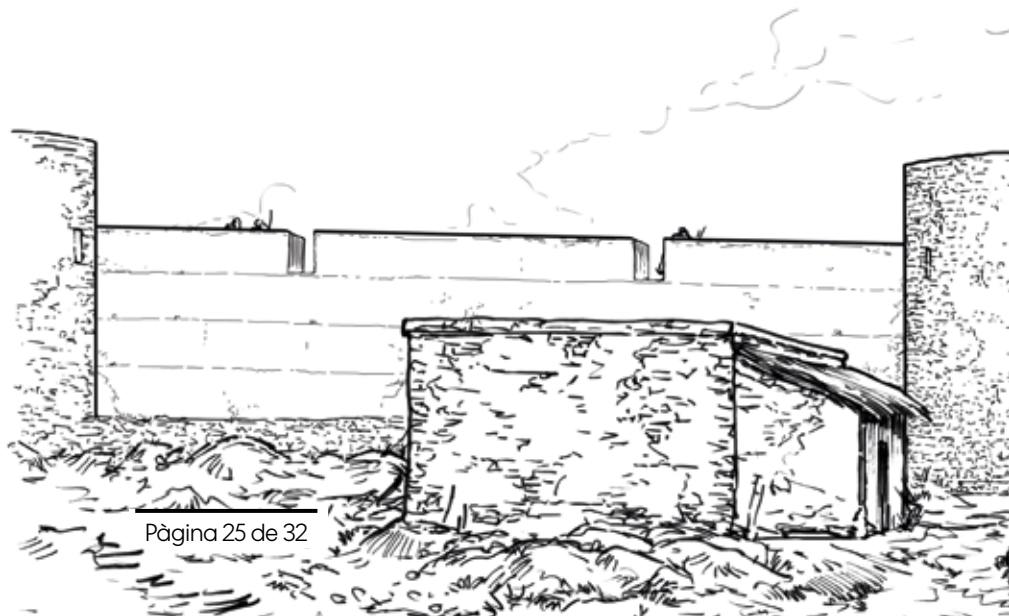
Al peu de les muntanyes estaven els cultius de **secà**.
Allí es plantaven garroferes i oliveres
que necessitaven poca aigua.

En aquestes zones agrícoles hi havia més de 20 alqueries.
Les famílies que vivien allí
es dedicaven a l'agricultura i a la ramaderia.
I algunes feien activitats artesanals,
com per exemple, la ceràmica.

Hi havia alqueries grans i xicotetes.
En les més grans podien viure 20 famílies.
Les alqueries més importants eren les d'Almassora i Fadrell.
Aquestes 2 alqueries tenien un espai tancat amb **fortificacions**.
Es van convertir en pobles independents
quan Jaume primer va repartir les terres.
Altres alqueries amb noms curiosos eren Binarabe,
Benihut, Benadressa i Benimucarra.

Secà:

Terra de cultiu
que necessita poca
aigua. Només
es rega amb aigua
de pluja.





Rafalafena Palmeral Grau Almalafa

Font de la Reina Lledó Borriana Fadrell Binarabe

Castell d'Almassora Castell de La Vilavella Benadressa



Parada 6

El poblat

El territori del poblat és el menys conegut.

El poblat també es diu raval.

Només hi ha un plànol de 1931.

En el poblat vivia la majoria de la població del Castell Vell.

En el poblat estaven els edificis públics com la mesquita, els banys o el **soc**.

El poblat tenia forma de mitja lluna.

I era tan gran com un camp de futbol.

Estava envoltat de muralles i tenia un accés des del **pla**.

Aquesta entrada està al costat de l'actual camí que puja a l'ermita.

També hi havia entrada per 2 portes amagades en la muralla nord i nord-est.

El sòl tenia desnivell.

Per això hi havia algunes cases més altes que altres.

La porta al costat de la torre del campanar no és l'entrada original.

Es va obrir l'any 2017

perquè els romers continuaren la tradició de tocar la campana el Dia de la Magdalena.

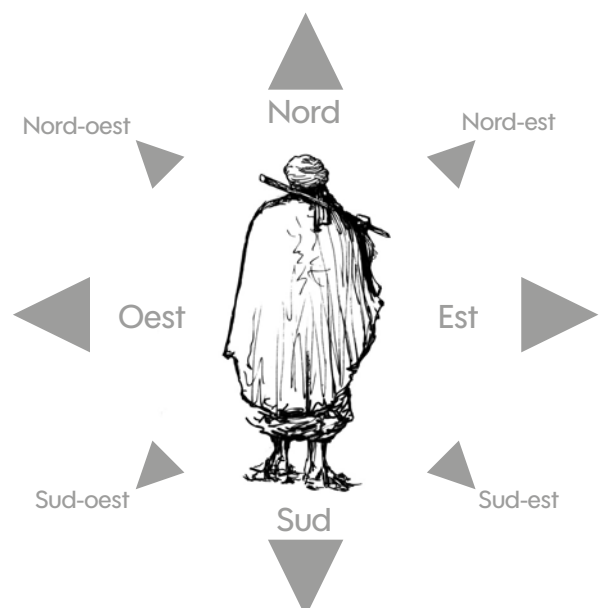
Soc:

Mercat.

En l'època musulmana, els àrabs deien soc al mercat.

Pla:

Tros de terra plana sense muntanyes.



Al fons, en aquesta muralla hi havia una porta que comunicava el poblat amb l'**albacar**.

L'entrada era un corredor llarg que acabava amb forma de colze.

Aquesta entrada estava protegida per una torre i un cos de guàrdia on estaven els soldats.

Per ací passaven mercaderies cap als magatzems de l'albacar i animals cap als corrals.

Albacar:

Espai tancat per muralles que s'usava com a corrals o refugis per als habitants de les alqueries. No era un lloc per a viure.



Qui ha fet aquesta guia?

Text:

Joan Enric Palmer Broch

Pablo García Borja

Adaptació i validació del contingut a lectura fàcil:

Servei FA-CI-LI-TO de Plena inclusió CV

Il·lustracions:

Iñaki Diéguez Uribeondo

Correcció lingüística:

Negociat de Normalització Lingüística de l'Ajuntament de Castelló de la Plana

Disseny gràfic:

Alberto Arza

Adaptació del disseny a lectura fàcil:

www.idealbranding.es

Audioguia:

AudioViator

Direcció - Coordinació:

Ana Meseguer Branchat





Depòsit legal:

CS 867-2021

Més informació

Tens informació en el Mucc.

El Mucc és el Museu de la Ciutat de Castelló.

-  L'adreça electrònica és info@mucc.es
-  El telèfon és 964 735 217
-  L'horari d'atenció telefònica és de dimarts a diumenge
-  de 10 del matí a 1 de la vesprada.

